

Volontärresor: ett nytt uttryck för 'White Man's Burden'?

Maria Vestrin

Volontärresor är en populär form av välgörenhet som kombinerar turism med altruism genom att erbjuda resenären att resa och samtidigt "göra gott". Organisationerna som erbjuder dessa resor är för sin överlevnad beroende av att volontärer vill åka med just dem, vilket leder till att projekten till stor del utformas efter volontärens förmodade önskemål. Forskare menar att icke-kompetensbaserad volontärturism har allvarliga brister och att denna industri kan medföra negativa konsekvenser där den mottas.

Jag kommer att undersöka hur volontärindustrins utformning speglar volontärens önskemål samt problematisera denna utformning utifrån postkoloniala perspektiv. För att göra detta utgår jag från följande frågeställningar: *Hur är projekten utformade och hur kan denna utformning förstås utifrån teorier om villkor för människors givande? Vilka tänkbara konsekvenser kan projekten få för mottagaren, utifrån Spivaks teori om den internationella rättighetsapparaten?*

Jag har valt att undersöka organisationerna Global Contact, Volontärresor.se, GoExplore och Amazungos. Alla deras hemsidor har länkar där besökaren kan välja att ta sig vidare antingen via område eller typ av projekt. På samtliga hemsidor är det vanligt med bilder, främst på barn, djur eller natur. Volontären är ofta i fokus, i bild såväl som i text, medan

mottagaren av hjälpen inte presenteras lika ingående.¹ All information på hemsidorna kan läsas som reklam för att locka blivande volontärer. De är därmed argumenterande text som används för att övertyga läsaren om att volontärresor är bra och att resor från deras organisation är särskilt bra.

Motiverande faktorer och socialdarwinism

För denna studie är det viktigt att förstå volontärens motivation för att åka på en volontärresa. Chen och Chen menar att det finns så kallade ”push”- och ”pull”-faktorer som påverkar vår vilja att resa. ”Push”-faktorerna är det som driver oss att lämna vårt hem medan ”pull”-faktorerna är det som drar oss till en specifik plats.

Volontärer fokuserar mer på sig själva än på den altruistiska sidan i vad som motiverar dem till att åka; de kan klassas som ”upptäckare” som söker äventyr och nya upplevelser. En volontärresa kan öka självkänsla och social status hos volontären.² Volontärturism erbjuder även en möjlighet till självförverkligande eller mening som kan saknas i vanlig turism. Vad som motiverar potentiella volontärer beror på deras personliga intressen och karaktärsdrag.³ Faktorer som motiverar människor att göra en volontärresa kan delas upp i *personliga faktorer*, som rör volontärens egna upplevelser,

---

¹ ”Jobba Utomlands - Work & Travel, Volontärresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>; ”Volontärarbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>; ”Volontärarbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärarbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.

² Chen, Li-Ju, and Joseph S. Chen, 2011. ”Case Study: The Motivations and Expectations of International Volunteer Tourists: A Case Study of ‘Chinese Village Traditions’”. *Tourism Management* 32, 435-442, s. 436.

³ Chen and Chen, 2011, s. 436.

interpersonliga faktorer, som rör interaktionen mellan människor och *övriga faktorer* som rör till exempel organisatoriska mål och tillgänglighet.⁴

Utöver en förståelse för volontärens motivation krävs även en förståelse för industrins effekter. Här används Gayatri Spivaks teoretiska perspektiv. Spivak problematiserar välgörenhetens möjlighet att förändra den ”subalternas” position i det internationella samhället. Med de subalternerna menas de som är avskurna från social mobilitet och därmed inte har möjlighet att påverka sin situation bland annat eftersom de inte har tillgång till det institutionella språket.⁵ Hon menar att idén om mänskliga rättigheter innefattar en börda för de som hon kallar de mest lämpade att rätta de fel de minst lämpade får utstå. Detta kallar hon en form av socialdarwinism. Hon menar att denna socialdarwinism kan fungera som ett alibi på samma sätt som ”the White Man’s Burden” med sitt ”civiliserande” missionsprojekt erbjöd ett alibi för exploatering.⁶

I detta system förblir den subalternerna ett objekt vars vilja måste tolkas av någon annan. Denna tolk kallar Spivak för det ”koloniala subjektet”. Hon menar att det koloniala subjektet är en produkt av kolonialismen där en särskild klass skulle utbildas. Detta har bildat en lokal elit som trots fysisk närvaro befinner sig långt ifrån den subalternas erfarenheter och mentalitet. Det blir i detta system aldrig ”mottagaren” som avgör vad som krävs för att en rättighet ska vara uppfylld, vad som duger. Spivak menar att ”västerländska” projekt i andra länder fokuserar på snabba och kvantifierbara resultat snarare än på långvariga. Hon argumenterar för en typ av pedagogisk utbildning som enligt henne kan förvandla de subalternerna till agenter i förgörandet av den klass-apartheid de nu endast beskrivs som offer för.⁷

---

⁴ Chen and Chen, 2011.

⁵ Spivak, Gayatri Chakravorty, 2004. ”Righting Wrongs”. *The South Atlantic Quarterly*, vol. 103, nr. 2-3: 523-581, s. 531.

⁶ Spivak, 2004, s. 524.

⁷ Spivak, 2004.

Motiverande faktorer

Det finns olika motivationer för olika deltagare i volontärprojekt beroende på deras karaktärsdrag, men enligt Chen och Chen är de egoistiska skälen till att åka viktigare än de altruistiska.⁸ Dessa påverkande faktorer kallas *personliga*, *interpersonliga* och *övriga*. Under övriga faktorer diskuteras tillgänglighet och säkerhet.

Personliga faktorer

Eftersom volontärresor är en kombination av utvecklingsarbete, utbildning och turism får platsen för projektet en viktig roll.⁹ Alla organisationer som undersökts erbjuder enligt hemsidorna flest antal projekt i Afrika. De allra flesta projekt som involverar arbete med människor ligger i stora städer och turistorter.¹⁰ Bilder föreställande vackra och exotiska miljöer samt uttalanden om den vackra miljön är vanliga vilket tyder på att organisationerna är medvetna om platsens betydelse för volontären.

Samtliga hemsidor marknadsför sina projekt genom att hänvisa till vackra stränder. Solsemester är det huvudsakliga och att ”göra gott” genom att kombinera denna semester med volontärarbete är en bonus. Organisationerna använder sig även av platser som är kända för sin storslagna natur, till exempel Australien. Vanligast är däremot platser som är kopplade till föreställningar om en behövande befolkning kombinerat med en vacker

---

⁸ Chen & Chen, 2011, s. 436.

⁹ Keese, James R., 2011. ”The Geography of Volunteer Tourism: Place Matters”, *Tourism Geographies* 13, no. 2: 257-279, s. 258.

¹⁰ ”Jobba Utomlands – Work & Travel, Volontärresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>; ”Volontärarbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>; ”Volontärarbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärarbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.

natur såsom olika platser i Afrika och Sydamerika. Enligt Keeses undersökning ansåg volontärorganisationer att de bästa platserna hade både en vacker natur och en uppfattning om en behövande befolkning för att locka volontärer. Det är därför vanligt att natur och altruism kombineras i marknadsföringen.¹¹ Detta kan tolkas som en förklaring till att de undersökta hemsidorna främst erbjuder platser som både uppfattas som att de har en behövande befolkning och har vacker natur.

Den kulturella resenären lockas av traditionella kulturer och ”autentiska upplevelser”. Chen och Chens undersökning visade att volontärturister frekvent hänvisade till en vilja att interagera med olika människor och kulturer.¹² Att hänvisa till en ”exotisk kultur” eller ”autentiska upplevelser” är vanligt för projekt i alla länder som uppfattas ha en kultur som skiljer sig från vår egen och förekommer därför i marknadsföringen för projekt i de flesta världsdelar.

Något som är vanligt förekommande i marknadsföringen som riktas till den kulturella resenären är att det är en ensidig upplevelse. Istället för att hänvisa till den andra sidans upplevelser och marknadsföra projekten som kulturella utbyten marknadsförs ”deras” kultur för den potentiella volontären. Det är du som ska upptäcka och uppleva främmande kulturer och utvecklas och förändras.

Den urbana resenären lockas av pulserande städer med spännande nattliv. Marknadsförin riktad till denna typ av resenär är inte lika vanlig som de andra kategorierna men den förekommer. Keese kom fram till att volontärer som vill åka till Afrika tenderar att välja projekt som är mer rurala än urbana eftersom områden på landsbygden för dem representerar ”det riktiga Afrika”.¹³ Samtliga organisationer erbjuder projekt i större städer och för projekt med människor är urbana områden vanligare än landsbygd. Däremot

---

¹¹ Keese, 2011.

¹² Chen and Chen 2011, s. 439.

¹³ Keese, 2011, s. 268.

används inte urbana områden i marknadsföringen av projekten i samma utsträckning som landsbygden.

Interpersonliga faktorer

Utöver volontärernas önskemål om personlig utveckling och upplevelse drivs volontärer även av altruism, det vill säga att det finns en vilja att hjälpa till. Det erbjuds olika typer av projekt i olika delar av världen som verkar spegla de generella uppfattningarna och föreställningarna av behoven på olika geografiska platser.¹⁴ Av alla typer av projekt är projekt där arbete med barn ingår allra vanligast. Det finns mängder av projekt på barnhem i olika delar av världen och då främst i olika områden i Afrika.¹⁵ Projekt med djur är även vanliga och förekommer främst på platser där det finns ”exotiska” djur vilket uppmärksammas i marknadsföringen. Intresset att hjälpa djuren anses vara större när det gäller djur vi inte är vana vid.

Marknadsföringen framför en bild av att volontären kan förändra och upptäcka genom att åka på en volontärresa. Längst upp på volontarresor.se

-
- ¹⁴ ”Jobba Utomlands – Work & Travel, Volontärresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>;
 ”Volontärarbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>;
 ”Volontärarbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärarbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.
- ¹⁵ ”Jobba Utomlands – Work & Travel, Volontärresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>;
 ”Volontärarbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>;
 ”Volontärarbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärarbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.

står citatet ”Volontärsresor; originalet sedan 2005; En resa som förändrar.”¹⁶ Denna typ av språkbruk är vanlig på hemsidorna. Begrepp som: ”gör skillnad” och ”förändra” finns på alla hemsidor men även ord som ”äventyr” och ”upptäck” är vanliga. Känslofyllda ord såsom att ”brinner” och ”inspireras” används för att motivera och de hänvisar till volontärerna som en familj som tillsammans gör skillnad. Det finns ett tydligt antagande om att respondenten har en vilja att hjälpa och göra skillnad för människor i behov.

Övriga faktorer – tillgänglighet och säkerhet

Enligt Keese är det viktigaste kriteriet för organisationernas val av plats för projekten att platserna är säkra. Finns det rädsla eller en känsla av otrygghet inför en plats, befogad eller ej, så kommer projekten inte att locka volontärer.¹⁷ Att platserna inte uppfattas som säkra betyder inte nödvändigtvis att de inte är säkra. I undersökningen framkom till exempel att inga projekt erbjöds i Mellanöstern.¹⁸ I stora delar av Mellanöstern är säkerheten ett problem men på grund av denna osäkerhet i delar av området görs en generalisering och även länder som är säkra uppfattas som osäkra. Därför representeras Mellanöstern inte på någon av organisationernas hemsidor, trots att alla andra kriterier kan vara uppfyllda. Detta tyder på att det finns en föreställning om att Mellanöstern är otryggt och projekt där därför omöjligt kan locka volontärer.

---

¹⁶ volontarresor.se [hämtad 28 Nov 2016 kl.14.20].

¹⁷ Keese, 2011, s. 162

¹⁸ ”Jobba Utomlands – Work & Travel, Volontärsresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>; ”Volontärbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärsresor.” *Amzungo Volontärsresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>; ”Volontärbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärbete Utomlands | Volontärsresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärsresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.

En annan grundpelare för att projekt ska lyckas är att det ska vara möjligt för vem som helst, med tid och pengar, att åka. Det förekommer projekt där vissa krav ställs på volontären men de allra flesta projekten kräver inga som helst kvalifikationer från volontärerna. För vissa projekt krävs en del språkkunskaper förutom engelska men då endast i språk som är vanliga att kunna här i Europa, såsom franska eller spanska.

Potentiella effekter av volontärturismens utformning

Det som är utmärkande för alla organisationernas hemsidor är att marknadsföringen vänder sig till volontären i första hand. Det står inte särskilt mycket om projekten eller människorna på andra sidan av denna ”hjälp”. Det är tydligt att det är volontärens erfarenheter som prioriteras i marknadsföringen där mottagarna, projektens effekter eller resultat får betydligt mindre utrymme än fördelarna för volontären. Men vad får denna fokus på volontären, ”utdelaren”, för praktiska effekter?

a. Volontärresor som uttryck för en ny form av darwinism

I marknadsföringen av projekt med människor finns ofta bilder på ”mottagarna” av volontärarbetet. Det är därmed ingen brist på representation av dessa människor. Däremot framställs människorna på bilderna som just människor i behov av hjälp, så kallade ”identifierbara offer”.¹⁹ Det finns inget på hemsidorna som motsäger eller erbjuder en alternativ bild än denna.

---

¹⁹ ”Jobba Utomlands – Work & Travel, Volontärresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>;
 ”Volontärarbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>;
 ”Volontärarbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärarbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.

Spivak menar att dagens system, där vissa blir ”utdelare” av mänskliga rättigheter medan andra förblir ”mottagare”, snarare förstärker beroendeställningen än förgör den. De nationella ledarna inser inte själva det historiskt etablerade avståndet mellan dem och de vars rättigheter ska implementeras. De förespråkar självhjälp under övervakning vilket förstärker bilden av att den subalternerna inte kan klara sig själv utan denna övervakning vilket i sin tur legitimerar fortsatt intervention. Hon menar att de som arbetar med mänskliga rättigheter måste förstå den kultur inom vilken de verkar eftersom demokratiska reflexer måste sys in i redan existerande kulturella traditioner.²⁰ Detta ser jag som omöjligt i en industri där de som arbetar endast är på plats ett fåtal veckor. Arbetet med att förespråka och implementera mänskliga rättigheter kan därför aldrig vara effektivt inom volontärindustrin. ”Utdelarna” av mänskliga rättigheter måste förstå att dagens spridning av mänskliga rättigheter är betingad av den historiska turbulens som avkoloniseringsmedfört.²¹

b. Geografins betydelse

Samtliga organisationer utnyttjar vedertagna föreställningar om olika platser i sin marknadsföring. Organisationerna vädjar till såväl volontärernas vilja att hjälpa genom att erbjuda projekt i länder som uppfattas som behövande och för människor som uppfattas som behövande (kvinnor och barn) likaväl som deras vilja att kombinera denna altruism med viljan att resa och uppleva ett äventyr genom vackra miljöer och roliga upplevelser vid sidan om arbetet. De platser som blir mest attraktiva är vackra och säkra platser där det är behagligt klimat, uppfattat behov av hjälp, och där kulturen skiljer sig från volontärens egen. Platser som befinner sig långt ute på landsbygden eller platser som inte uppfattas som säkra nås oftast inte av volontärindustrin. Detta trots att de som främst

---

²⁰ Spivak, 2004, s. 543f.

²¹ Spivak, 2004, s. 530.

drabbas av de fortlöpande, ”vardagliga” människorättskränkningarna ofta är just fattiga människor på landsbygden.²²

Något som driver volontärer är viljan att se något annat än de är vana vid, det vill säga att uppleva ett annorlunda sätt att leva och få ett kulturellt utbyte. Spivak menar dock att det kulturella utbytet inte är neutralt, det måste förstås utifrån deltagarnas maktrelationer.²³ En situation där en privilegierad grupp donerar tid och arbete till en underprivilegierad grupp bidrar inte till en jämlik maktrelation.²⁴ Volontärer som vill hitta nya ställen och nya människor att hjälpa driver ofta på neoliberalismens privilegierande processer även om det är just dessa de vill motverka. Volontären får en överordnad position i relation till mottagaren i volontärarbetet vilket kan förstärka stereotyper av människor i fattigare länder i syd.²⁵

Den globala kultur vi idag lever i är till stor del enkelriktad. Människor som lever i privilegierade delar av världen kan i princip åka vart vi vill i världen. Många av de som bor i områden där volontärturism är vanliga har dock varken ekonomiska eller fysiska möjligheter att resa. Det finns alltså ingen kommunikation mellan dessa kulturer förutom kulturen mellan volontär och mottagare. Kommunikationen präglas alltså av maktobalans.²⁶ Volontärerna får en överordnad position och de kulturella och geografiska skillnaderna kan förstärka stereotyper av ”utvecklingsländer”. Lyon et al. menar också att ”givandet” kan fränta skulden från att vara privilegierad men gör lite för att förändra *status quo*.²⁷ Volontärresor kan erbjuda volontären en chans att ”köpa sig ur” den skuld som associeras med en privilegierad ställning

---

²² Spivak, 2004, s. 529.

²³ Lyons, Kevin, Joanne Hanley, Stephen Wearing, och John Neil, 2012. ”Gap Year Volunteer Tourism. Myths of Global Citizenship?” *Annals of Tourism Research*, 39, 361-378, s. 371.

²⁴ Guttentag, Daniel, 2011, ”Volunteer Tourism: As Good as It Seems?”, *Tourism Recreation Research*, vol. 36, no. 1: 69-74, s. 71.

²⁵ Lyons, Hanley, Wearing & Neil, 2012 s. 371

²⁶ Spivak, 2004, s. 541.

²⁷ Lyons, Hanley, Wearing, & Neil, 2012, s. 371.

och status. Kommersiell volontärturism kan därmed ses som en form av socialt motstånd genom konsumtion. Volontärturismen adresserar inte problemen med västerländska privilegier och makt. Snarare förstärker den en förenklad binär uppfattning av ”vi” och ”dom” som i sin tur upprätthåller de ojämlikheter som är byggda på kolonialismens premisser.²⁸

c. Språk, utbildning och postkolonialism

Språket är centralt i Spivaks förslag om en pedagogisk utbildning men de flesta projekt som inkluderar utbildning kräver inga eller väldigt grundläggande språkkunskaper.²⁹ Spivak förespråkar en utbildning som är ”sutured” till mottagaren. Du måste ha kunskap om ett system, du måste förstå det och du måste ha kunskap om historien för att kunna ha ett medvetande som möjliggör ett ifrågasättande av detta system.³⁰ Denna sorts utbildning är omöjlig att uppnå om läraren inte kan tala elevens modersmål. Industrin är utvecklad mot en västerländsk historisk bakgrund och vad som kallas ett skuldmedvetet samhälle.³¹ Det krav som ställs på utbildning i Sverige ställs inte på den utbildning som volontärerna ska genomföra på andra platser. Västerländska volontärer lär ut på engelska istället för på elevernas modersmål och dessa lärare behöver dessutom ingen utbildning och är endast där en kort tid. Detta gör det omöjligt för läraren att lära av sina studenter

²⁸ Lyons, Hanley, Wearing, & Neil, 2012, s. 374.

²⁹ ”Jobba Utomlands - Work & Travel, Volontärresor Och Jobb Med Djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>; ”Volontärarbete: Bli Volontär Med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>; ”Volontärarbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>; ”Volontärarbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.

³⁰ Spivak, Gayatri Chakravorty, 2010. ”Can the Subaltern Speak?” i *Can the Subaltern Speak? Reflections on the History of an idea*, Rosalind Morris (red.), New York, Columbia University Press: 21-78, s. 80.

³¹ Lyons, Hanley, Wearing, & Neil, 2012, s. 367f.

vilket Spivak förespråkar och menar är essentiellt för en pedagogisk utbildning som har möjligheten att sy in demokratiska reflexer i den redan existerande kulturen.³²

Harries menar att de västerländska institutionerna som placerats på andra platser i utvecklingssyfte fungerar som företag där företagsledaren försöker få befolkningen att upptäcka ett behov som företagaren sedan kan fylla.³³ I företag värderas produkterna efter marknadsprinciper om tillgång och efterfrågan men dessa existerar inte i utvecklingsarbete eftersom det inte är "mottagarna" som betalar utan "utdelarna" från väst. Eftersom dessa "utdelare" är till stor del ovetande om språket och kulturen blir kvalitativa undersökningar av projektens framgång svåra att genomföra och de måste istället förlita sig på kvantitativa resultat.

I missionsarbetet kunde detta vara att räkna kyrkor eller antalet omvända till kristendom.³⁴ Idag har det, som Spivak nämner, blivit kvantitativa prov som inte mäter förståelse utan endast memorering. Eftersom mottagarna är lingvistiskt, kulturellt och geografiskt långt borta från "utdelaren" och de har blivit beroende av denna hjälp måste de fylla den enda roll de kan för att se till att hjälpen fortsätter att komma och de ifrågasätter därmed inte dess utformning.³⁵

Volontärresor – Mänskliga rättigheter grundat i altruism?

Den fokus på "utdelarens" vilja snarare än "mottagarens" som är tydlig hos volontärreseorganisationer får konsekvenser i utformningen och den geografiska platsen för insatserna. Projekten utformas efter vad volontären vill göra och vart volontären vill åka snarare än vad det finns för behov och var

---

³² Spivak, 2004, s. 550-558.

³³ Harries, Jim, 2008. "Providence and Power Structures in Mission and Development Initiatives from the West to the Rest: a Critique of Current Practice", *Evangelical Review of Theology* 32, no. 2: 156-165, s. 161.

³⁴ Harries, 2008, s. 161.

³⁵ Harries, 2008, s. 162.

dessa behov är som störst. Utformningen av volontärindustrin gör det omöjligt att förändra de postkoloniala strukturer som kvarstår och de förändrar inte grunden till de behov som finns. Volontärerna drivs till skillnad från vanliga turister inte enbart av egna intressen och önskemål utan även av en vilja att hjälpa, men mänskliga rättigheter handlar inte om generositet utan om vad människor kan göra anspråk på. Generositet och välvilja har ingen motståndskraft och för att mänskliga rättigheter ska kunna garanteras och säkerställas för alla krävs institutionella garantier. Detta kan volontärindustrin omöjligt erbjuda.

Att altruism är beroende av utomstående faktorer eller kanske rent av grundas i egoistiska skäl är inte det största problemet. Det är när denna altruism ligger till grund för uppfyllandet av människors rättigheter som problematiken uppstår. När mer vikt läggs på attraktivitet än effektivitet kan priset bli att koloniala strukturer upprätthålls istället för att bekämpas eftersom vi behöver ”den andre” som ett objekt för vår omsorg, för att vilja ge. Även om volontärer kunde säkerställa rättigheter är det omöjligt att nå alla som behöver den eftersom det finns så många geografiska krav. Industrin är dessutom uppbyggd på ett sätt som inte förändrar mottagarens position och en strukturell påverkan blir därmed i mina ögon omöjlig att uppnå.

Trots att volontärresor inte kan fungera som effektiv människorättsimplementering så kan industrin ha både positiva och negativa aspekter. Volontärresor är ett utbyte, volontärer donerar tid och pengar för att få en upplevelse, ett särskilt kulturellt utbyte som en inte kan få på en vanlig turistresa. Det handlar således inte enbart om att hjälpa. Vi måste acceptera att det inte finns några snabba lösningar, men vi måste även vara uppmärksamma på de skadliga konsekvenserna av våra handlingar. Volontärresor kan erbjuda kortsiktiga materiella lösningar men det påverkar inte mottagarens position på ett strukturellt och globalt plan. Som det ser ut idag adresserar inte volontärturismen världens maktförhållanden och

förstärker en simplistisk bild av ”vi” och ”dom” som reproducerar världens ojämlikheter.³⁶

När människorättsimplementering blir till en börda för de mest lämpade att rätta de fel som de minst lämpade fått utstå skapas den socialdarwinism som erbjuder volontären ett sätt att köpa sig ur den skuld som en privilegerad position associeras med. Det gör dock inget för att förändra de bakomliggande strukturella orsakerna till ojämlikheten utan förstärker den snarare. På samma sätt som ”the White man’s Burden” erbjöd ett alibi för det ”civiliserande” missionsprojektet erbjuder volontärresor ett alibi för den socialdarwinism som projekten ger uttryck för.

Givande är emotionellt och inte objektivt. Vi hjälper hellre ett identifierbart barn på en bild än 100 som vi inte kan se.³⁷ För att marknadsföringen av välgörenhet ska vara framgångsrik måste denna emotionella sida utnyttjas. När detta görs globalt riskerar vi dock att endast se vissa människor som behövande och objekt för vår räddning. Jag tror inte att människor någonsin kommer att ge villkorslöst och det är därför mänskliga rättigheter aldrig ska vara beroende av någon annans generositet och välvilja. Vi behöver inte nödvändigtvis eliminera denna industri men det skulle vara värdefullt att kontinuerligt ifrågasätta dess utformning och sträva efter en förbättring och en marknadsföring riktad till volontärer som inte förstärkar stereotyper av ”den andre” och på så sätt vidmakthåller den nuvarande maktbalansen och mottagarens beroendeposition.

---

³⁶ Lyons, Hanley, Wearing, & Neil, 2012, s. 374.

³⁷ Oppenheimer, Daniel M. & Olivola, Christopher Yves (red.), 2011, *The Science of Giving: Experimental Approaches to the Study of Charity*, Psychology Press, New York, s. 180.

Referenser

- ”Jobba Utomlands - Work & Travel, Volontärresor och jobb med djur.” *GoXplore*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.goxplore.se/>.
- ”Volontärbete: Bli volontär med Amzungo Volontärresor.” *Amzungo Volontärresor*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <http://www.amzungo.com/>
- ”Volontärbete Utomlands.” *Hem*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.globalcontact.se/volontararbete>.
- ”Volontärbete Utomlands | Volontärresor AB | Afrika, Asien Och Latinamerika Mm.” *Volontärresor AB*. N.p., n.d. Web. 5 Dec 2016. <https://www.volontarresor.se/>.
- Chen, Li-Ju och Joseph S. Chen, 2011, ”Case Study: The Motivations and Expectations of International Volunteer Tourists: a Case Study of ‘Chinese Village Traditions’”, *Tourism Management* 32, (January 1): 435-442.
- Guttentag, Daniel, 2011, ”Volunteer Tourism: As Good as It Seems?”, *Tourism Recreation Research*, vol. 36, no. 1: 69-74.
- Harries, Jim, 2008. ”Providence and Power Structures in Mission and Development Initiatives from the West to the Rest: a Critique of Current Practice”, *Evangelical Review of Theology* 32, no. 2: 156-165.
- Keese, James R., 2011. ”The Geography of Volunteer Tourism: Place Matters”, *Tourism Geographies* 13, no. 2: 257-279.
- Lyons, Kevin, Joanne Hanley, Stephen Wearing, och John Neil, 2012. ”Gap Year Volunteer Tourism. Myths of Global Citizenship?.” *Annals of Tourism Research*, 39, 361-378.
- Oppenheimer, Daniel M. & Olivola, Christopher Yves (red.), 2011, *The Science of Giving: Experimental Approaches to the Study of Charity*, Psychology Press, New York.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. 2004. ”Righting Wrongs.” *The South Atlantic Quarterly*, vol. 103, nr. 2-3: 523-581.
- Spivak, Gayatri Chakravorty, 2010. ”Can the Subaltern Speak?” i *Can the Subaltern Speak? Reflections on the History of an idea*, Rosalind Morris (red.), New York, Columbia University Press: 21-78